លោកមានថេរដីកាមួយៗ ៖

- ប្រទេសយើងមិនដឹងពេលណា រួចពីខ្ញុំបារាំងទេ ។ បារាំងមកត្រួតត្រាស្រុកយើង ហិនហោចទ្រព្យសម្បត្តិអស់ គ្មានអ្វីចំរើនរុងរឿងសោះ, ដូចយើងរាល់គ្នាឃើញស្រាប់ហើយ អាត្មាធ្វើបុណ្យរាល់ថ្ងៃ បួងសួងសុំឲ្យខ្មែរបានឯករាជ្យមកវិញ ដើម្បីកុំឲ្យបរទេសជិះជាន់យើងតទៅទៀត ។

ខណ:នោះលោកតាម្នាក់ពោលឡើង ៖

- ករុណាម្ចាស់ក៏គិតដូចលោកគ្រូអាចារ្យដែរ តែមិនដឹងធ្វើម៉េចបានឈ្នះពួកបារាំងទេ ។

ចំណុចនេះបានធ្វើឲ្យទឹកព្រះទ័យព្រះអាចារ្យរីករាយពេកក្រៃ ។ លោកក៏តបដោយសម្លេងក្រអួនព្រមទាំងញញឹមផង ៖

- ពរជាការងាយទេ លោករាបើយើងចង់បានឯករាជ្យ ព្រោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បង្ហាញផ្លូវឲ្យយើងដើរ ហើយថា «សេចក្ដីសាមគ្គី នាំមកនូវសេចក្ដីសុខគ្រប់យ៉ាង» ។

តែកាលណាយើងស្រុះស្រួលគ្នា យើងនឹងអាចធ្វើអ្វីៗកើតមិនខាន ។ អាត្មាសង្ឃឹមថា បើប្រជារាស្ត្រយើងស្រុះស្រួលគ្នា មុខជាឈ្នះបារាំងពេលឆាប់ៗនេះមិនខាន ។ តែបើខ្មែរយើងមិនស្របគ្នាទេ យើងពុំអាចដណ្ដើមយកសេរីភាពនោះមកវិញបានឡើយ ។ អាត្មាមិនពេញចិត្តនឹងអ្នកខ្លះ ដែលគេយកព្រះពុទ្ធសាសនា ដើម្បីបំភិត្តមតិប្រជារាស្ត្រ ហើយបោកប្រជារាស្ត្រជាដាច់ខាត ។ លោកតា ! លោកទាំងអស់ឃើញស្រាប់ហើយ ប្រទេសយើងមានអ្នកបន្លំខ្លួន កេងយកកំរៃពីសាសនាសម្បើមណាស់ ។

- ករុណាម្ចាស់ ពិតហើយការនេះ !

ការសន្ទនាអំពីរឿងសាសនានយោបាយ និងអំពីការណែនាំឲ្យប្រជាជនចេះប្រកបការងារចិញ្ចឹមជីវិត ស្របតាមគន្លងព្រះសម្ពុទ្ធ បានប្រព្រឹត្តទៅរហូតពាក់កណ្ដាលអាធ្រាត្រទើបឈប់ ។

ពេលនិមន្តទៅស្រុកម្ដងៗ ព្រះអាចារ្យតែងនិមន្តគ្រប់ផ្ទះបងប្អូនណាដែលក្រីក្រជាងគេ ។ លោកពេញចិត្តប្រាស្រ័យជាមួយជនជំពូកនោះ ក៏ដូចជាលោកពេញចិត្តនឹងភូមិកំណើតឬព្រះសម្ពុទ្ធដែរ ។

❑ ❑

❑

កថាទីបួន

ព្រះបាទឡាត់ ហែម-ចៀវ ត្រូវបារាំងចាប់ផ្សឹក

ព្រះអាទិត្យជិតអស្តង្គតរលត់រស្មីទៅហើយ...

សម្លេងរៃយំគ្រលួច ពីលើចុងគគីរមកប៉ះត្រចៀកបុរីជន ឲ្យស្រងេះស្រងោចខ្លោចផ្សា ស្មើរទប់ជលនេត្រពុំបាន ។

ឆ្នាំ១៩៤២ ជាឆ្នាំដែលប្រទេសយើងត្រូវបាត់បង់អ្នកស្នេហាជាតិមាតុភូមិអស់ជាច្រើន ។

ព្រឹត្តិការណ៍សកលលោក បានតឹងតែងជាលំដាប់ ។

សង្គ្រាមលោកលើកទី២ក៏ផ្ទុះឡើង ។

ស្ថានការណ៍ក្នុងប្រទេសខ្មែរ មានសភាពតឹងតែងស្មើរកៃលែងរួច ព្រោះប្រជាជនខ្មែរយើងហាក់ដូចជាលង់លក់ ដោយមិនដឹងថា ប្រទេសអញនៅក្រោមអំណាចរបស់បារាំងទេ ។ តែបើដឹងវិញ ក៏គ្រាន់តែត្រឹមដឹងស្មើរ មិនហ៊ានធ្វើសកម្មភាពអ្វីឡើយ ។ តើដោយសារអ្វី ? ជនជាតិខ្មែរដែលបារាំងចាប់ខ្លួន គ្មានវរជនឬស្តេចណាទៅសុំតវ៉ាឲ្យរួចខ្លួនមកវិញទេ ។ គេបែរជាជំរុញឲ្យបរទេសសម្លាប់ចោលទៅវិញ ។ ម្ល៉ោះហើយ, អ្នកមានចំណេះតិចរមែងខ្លាចស្លាប់ជាធម្មតា ការភ័យខ្លាចក៏កើតមានឡើង ។

តែខ្មែរឈាមអង្គរវត្ត ធ្លាប់ធ្វើជាមហាអំណាចមួយនឹងគេដែរ ក៏ក្រោកឈរទាញដៃបងប្អូនឈាមខ្លួនឲ្យតស៊ូប្រយុទ្ធឡើង ។

ក្រុមបដិវត្តន៍បានតស៊ូធ្វើសកម្មភាពរបស់ខ្លួនយ៉ាងមមាញឹក ដើម្បីឲ្យទាន់ស្ថានការណ៍សកលលោកដែលកំពុងច្បាំងគ្នា ។ ពេលនោះព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ តែងនិមន្តទៅអប់រំខ្មែរស្រុកស្រែចំការជាញឹកញយ ដើម្បីសុំការឧបត្ថម្ភពីប្រជារាស្ត្រ គ្រប់មធ្យោបាយនិងគ្រប់សម្ភារៈ ។

ចំណែកប្រជារាស្ត្រនិងព្រះសង្ឃ បានគាំទ្រក្រុមបដិវត្តន៍ តាំងផ្លូវចិត្តផ្លូវកាយឥតសង្ស័យឡើយ ។

ផែនការសម្ងាត់របស់ខ្មែរបដិវត្តន៍ បានដឹងដល់ក្រសួងស៊ើបអង្កេតនៃពួកបរទេស ។ ការនេះដឹងដោយសារទាហានខ្មែរយើងដែលនៅស្រឡាញ់បារាំង ហើយយក

ការណ៍ទៅឲ្យបារាំងដើម្បីខ្លួនបានបុណ្យស័ក្តិ (១) ។

តាមសៀវភៅគុកនយោបាយរបស់លោកប៊ុណ្ណ-ចន្ទម៉ុល ដែលជាសមាជិកម្នាក់ដ៏សំខាន់នៃក្រុមបដិវត្តន៍ បានសរសេរយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា ដោយពួកទាហានខ្មែរដែលបានមកទាក់ទងជាមួយលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ និងលោក នួន-ឌួង នោះ, មានទាហានខ្លះដែលស្រឡាញ់បារាំងជុះស្លែក្នុងខួរជុះមិនជ្រះនោះ, វានាំរឿងសម្ងាត់នេះទៅប្រាប់បារាំង ថាលោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ និងលោក នួន-ឌួង ជាមេដឹកនាំពួកទាហានខ្មែរឲ្យបះបោរប្រឆាំងនឹងបារាំង ។ ទាហានខ្មែរចំនួន១៥នាក់ ត្រូវចាប់ស្ងាត់ៗដើម្បីកុំឲ្យបែកការណ៍ ។

នៅថ្ងៃ១៧ កក្កដា ១៩៤២ ស្រាប់តែឃើញចាងហ្វាងគិញបារាំងម្នាក់ និងលេខាធិការខ្មែរពីរនាក់ទៀត មានកាន់សំណុំលិខិតមួយដុំផង, បានទៅជួបលោក អ៊ីង-អ៊ី នាយករដ្ឋមន្ត្រី ព្រមទាំងលោក ទា-សាន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃនិងធម្មការនិងមន្ត្រីឯទៀត ។ គ្រានោះ លោក ទា-សាន បានបញ្ជាលោក ជុំ-មួង (កាលណោះធ្វើជាលេខាធិការក្រោមបង្គាប់លោក) ឲ្យទៅនិមន្តលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ មក ។ លោក ជុំ-មួង នឹកប្រហែលជាមានការធំហើយ ក្នុងរឿងសម្ងាត់ជាមួយគ្នា តែចាប់លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ទៅនឹងរាលដាលដល់អាត្មាអញមិនខាន, ប៉ុន្តែពុំទាន់ដឹងច្បាស់ជារឿងអ្វីដែរ ? ដោយពុំហ៊ានសួរគេ ។

លោក ជុំ-មួង ក៏ទៅវត្តឧណ្ណាលោម និមន្តលោកគ្រូ ហែម-ចៀវ លោកក៏បាននិមន្តជាមួយគ្នាជាបន្ទាន់ ។ តាមផ្លូវ, លោកក៏បានសួរលោក ជុំ-មួង ពីដំណើរដែលលោករដ្ឋមន្ត្រីឲ្យមកនិមន្តនេះ ។ លោក ជុំ-មួង ក៏ទូលលោកតាមដំណើរដែលបានឃើញ តែពុំដឹងជារឿងអ្វី ។ លោកមានថេរដីកាថា ៖ បើវាសួរពីរឿងយើង យើងឆ្លើយប្រកែកថា តែពុំបានដឹងទៅ ! រួចលោកមានថេរដីកាតមកទៀតថា លោកសឹង-ង៉ុកថាញ់បានផ្តាំថា បើបារាំងវាដឹងរឿង ត្រូវឲ្យប្រញាប់រត់ចូលទៅឯមន្ទីរកងអាវុធហត្ថជប៉ុនជាប្រញាប់ ទើបរួចខ្លួន ! យោបល់ទាំងពីរនាក់យល់ថា ច្បាស់ជាបារាំងវាដឹងរឿងសម្ងាត់ហើយ, ប៉ុន្តែពុំបានគិតដល់រឿងអ្វីទេ នឹកថាប្រហែលជាវាគ្រាន់តែហៅសួរសិនតែប៉ុណ្ណោះទេយ៉ាងមើល ?

លុះលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ទៅដល់ ស្រាប់តែលោក ទា-សាន ប្រើឲ្យបំរើទៅទិញខោ១ អាវ១ មកហើយ បង្ខំលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ឲ្យផ្លាស់ស្បង់ចីពរពីខ្លួន ហើយស្លៀកពាក់ខោអាវភ្លាមរួចបារាំងវានាំទៅតាមរថយន្តវាបាត់ទៅតែម្តង

----

(១) មានចាស់ៗខ្លះបាននិយាយថា អាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែលត្រូវបារាំងចាប់នេះ មកពីស្តេចសីហនុឱ្យបឲ្យបារាំងចាប់ ទើបបានជាពួកវាដឹង ។ ស្តេចសីហនុ ខ្លាចក្រុមបដិវត្តន៍រំលាយរាជបល្លង្កចោល ទើបធ្វើដូច្នេះ ។

រកតែរត់ទៅប្រាប់អ្នកណាក៏មិនទាន់ ។ គិតទៅពួកគេចាប់លោកផ្សិកទាំងឥតជំនុំសោះ ។

លោក ជុំ-មួង កាន់តែភ័យខ្លាំងថា អញច្បាស់ជាបារាំងវាចាប់ខ្លួនទៀតជាពុំខាន ។ លុះដល់ពេលចេញពីធ្វើការ ក៏ទៅជំរាបលោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ តាមដំណើរ ។ លោកក៏ប្រាប់ថា ឲ្យប្រយ័ត្នខ្លួនឲ្យមែនទែន បារាំងប្រាកដជាចាប់យើងហើយ ។

រឿងចាប់លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ក៏ផ្អើលឆោឡោឡើង ក្នុងបណ្ដាពួកលោកសង្ឃជានិស្សិតនៃសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ និងវត្តនានាក្នុងក្រុងភ្នំពេញ ដែលច្រើនតែជាមិត្តភក្តិនិងជាសិស្សរបស់លោក ។

ក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ លោក នួន-ឌួង ក៏ត្រូវគិញបារាំងទៅចាប់ឯផ្ទះដែរ ។

នៅពេលដែលបារាំងចាប់ផ្សិក លោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ មានការឈឺចាប់ឥតឧបមា ធ្វើឲ្យទឹកនេត្រាលោកហូរដោយមិនដឹងខ្លួន ។ លោកនឹកតូចចិត្តនឹងខ្មែរគ្នាឯង ដែលធ្វើធំហើយមិនជួយឈឺឆ្អាលការពារកិត្តិយសព្រះសង្ឃ, បែរជាបណ្ដោយឲ្យជនបរទេស ញាំញីតាមអំពើចិត្តរបស់គេ ។ លោកគ្មាននឹកខ្លាចថា បារាំងធ្វើទារុណកម្មអ្វីទេ តែលោកនឹកស្ដាយគំរោងការណ៍ ដែលនឹងជិតបានសំរេចផលផ្ដល់ទៅឲ្យប្រជារាស្ត្រខ្មែរ ដែលរស់ក្នុងអន្លង់ទុក្ខក្រោមក្រញាំបិសាចបារាំង និងស្ដេចយង់ឃ្នងជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ។

នៅក្នុងទីឃុំឃាំង លោកអាចារ្យ ហែម-ចៀវ អង្គុយសម្លឹងតាមរន្ធតូចមួយ មើលទៅមេឃាដែលមានដុំពពករសាត់គ្រឿនៗ ប្រៀបដូចជាដុំទុក្ខផុសចេញពីក្រអៅបេះដូងនៃប្រជាជនរួមជាតិ ។ ព្រះអាចារ្យពោលតែម្នាក់ឯង ទាំងទឹកភ្នែកសស្រាក់ ៖

- ឱ ! ប្រទេសអញអើយ ! តើកាលណាទៅនឹងបានឯករាជ្យ សម្បូរសប្បាយដូចសម័យមហានគរវិញ ! បើមន្ត្រីធំៗសុទ្ធសឹងលក់ក្បាលយ៉ាងដាច់ថ្លៃ ឲ្យបារាំងទៅហើយ...។

- តើថ្ងៃណា ទើបខ្មែរយើងក្រោកពីដេក ? ទើបខ្មែរស្គាល់ខ្លួនឯងជាមនុស្សដូចសាសន៍ដទៃ !

- ឱ ! ប្រិយមិត្ត ! ដែលរួមថ្លើម ស៊ូប្តូរជីវិតឥតស្ដាយស្រណោះ ដើម្បីស៊ូគ្រលាស់ខ្លួន ឲ្យរួចពីនឹមអាណានិគមបារាំងសែស ! មិត្តមិនដឹងជាព្រួយយ៉ាងណាទេ ! ព្រោះខ្លាចបែកការណ៍ (ផែនការសម្ងាត់) របស់យើង ! មិត្តអើយ ទោះបីអាចោរអបលក្សណ៍ទាំងនោះ យកអាវុធមកពុះទ្រូងរូងយកថ្លើមខ្ញុំក៏ដោយ ខ្ញុំមិនឆ្លើយប្រាប់នូវការណ៍ពិតទាំងនោះឡើយ ! ខ្ញុំមិនសុខចិត្តឲ្យប្រទេសខ្ញុំស្លាប់ជាដាច់ខាត ហើយខ្ញុំមិនសុខចិត្តរស់ដោយឃើញប្រទេសខ្ញុំកញ្ជះគេដែរ ។

ឱមិត្តរួមសាសនា ! ខ្ញុំសូមបួងសួងដល់គុណបុណ្យព្រះរតនត្រ័យ និងវិញ្ញាណ

កូនខ្មែរនៃវីរបុរសខ្មែរ ដែលមានលោកក្រឡាហោមគង់ជាដើម ជួយគាំពារឲ្យការតស៊ូរបស់យើងបានសម្រេចជោគជ័យកុំបីខាន ដើម្បីឲ្យកូនចៅរបស់យើង ស្គាល់នូវសិទ្ធិ សេរីភាព យុត្តិធម៌ សុភមង្គល ដូចអារ្យប្រទេសនានា...។

ទំនួញដ៏សោកសៅនេះ បានហើរចូលទៅក្នុងបេះដូងខ្មែរអ្នកស្នេហាជាតិ ឲ្យរឹងរឹតតែក្លាហានឡើងជាទ្វេភាគ ។ សេចក្ដីទុក្ខលំបាករបស់លោក ដែលបារាំងបានធ្វើទារុណកម្មយ៉ាងព្រៃផ្សៃ ដើម្បីសួរចម្លើយនោះ មានវិសាលភាពមិនអាចពណ៌នាបានឡើយ ។

រីឯលោក នួន-ឌួង ធ្វើការនៅក្រុមជំនុំប្រែព្រះត្រៃបិដក ក៏ត្រូវទទួលអំពើយង់ឃ្នង ដូចព្រះអាចារ្យ ហែម-ចៀវ ដែរ តែវីរបុរសទាំងពីររូបនេះ បានរក្សាទុកកិត្តិយសខ្មែរយើងរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។

❏ ❏

❏

កថាទីប្រាំ

មហាបាតុកម្មថ្ងៃ២០ កក្កដា ១៩៤២

ដំណឹងបារាំងចាប់ផ្សឹកលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ បានធ្វើឲ្យសាមណសិស្ស នៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ រំជើបរំជួលយ៉ាងខ្លាំង ហើយផ្សាយទៅគ្រប់វត្តអារាមនិង ខេត្តក្រៅដើម្បីរួមប្រជុំគ្នា ធ្វើបាតុកម្មតវ៉ាឲ្យបារាំងដោះលែងលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម ចៀវ និងលោក នួន-ឌួង ពីទីឃុំឃាំងមកវិញ ។

មហាបាតុកម្មនេះ បំរុងធ្វើនៅថ្ងៃទី១៨ កក្កដា តែត្រូវអាក់ខានទៅវិញ ដោយនៅ វត្តលង្កាជាប់រវល់ធ្វើបុណ្យចំរើនព្រះជន្មវស្សាព្រះធម្មលិខិត ល្វី-ឯម ជាចាងហ្វាង សាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ក្នុងឱកាសដែលលោកឡើងសមណសក្តិទីជាព្រះធម្មលិខិត ។ ពិធីបុណ្យនេះបានបង្ហើយនៅថ្ងៃទី១៩ កក្កដា ។

ពេលនោះ លោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ បានភៀសខ្លួនទៅពួនឯការិយាល័យកងអា វុធហត្ថជប៉ុន ដើម្បីគេចខ្លួនឲ្យផុតពីកណ្តាប់ដៃបារាំងសែស ក្នុងគោលបំណងដឹក នាំក្រុមបដិវត្តន៍ក្នុងការរំដោះជាតិឲ្យបានសម្រេច ។

ការទាក់ទងរវាងលោក សឺង-ង៉ុកថាញ់ និងមេដឹកនាំខាងបាតុកម្ម បានប្រព្រឹត្ត ទៅយ៉ាងសកម្ម ដោយមានលោក ប៉ិណ្ណ-ចន្ទម៉ុល ជាអ្នកនាំពាក្យ ទៅជម្រាបលោក ប៉ាច-ឈឺន ដែលជាបុរសម្នាក់មានចិត្តរឹងដូចថ្ម ។

រាត្រីថ្ងៃទី១៩កក្កដា មេដឹកនាំពួកបាតុករបានរៀបចំក្បួនដោយក្រុមៗ តាមកម្ម វិធីរបស់ខ្លួនជាស្រេច ។

ថ្ងៃទី២០ កក្កដា ក៏ចូលមកដល់...

ប្រជារាស្ត្រនិងព្រះសង្ឃខ្មែរ នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ដៃកាន់ដងបដា ដើរសំដៅទៅ វិមានទេសាភិបាលបារាំង នៅខាងលិចវត្តភ្នំ (ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងផែនការសព្វ ថ្ងៃ) ប្រកបដោយទឹកមុខអង់អាចក្លាហាននិងខឹងផង ។ នៅខាងលើផ្ទាំងបដានោះ មានចារិកពាក្យស្លោកថា «យើងខ្ញុំសូមឲ្យដោះលែងលោកគ្រូអាចារ្យ ហែម-ចៀវ និ ងលោក នួន-ឌួង មកវិញ» ។

ពួកបាតុករ បានទៅដល់ការិយាល័យទេសាភិបាលបារាំងយ៉ាងកុះករ ដោយចំ រុះដោយពណ៌លឿងផង ធ្វើឲ្យទិដ្ឋភាពនេះគួរគយគន់ឥតគណនា ។

នៅមុខពួកបាតុកររាប់ម៉ឺននាក់ គេក្រឡេកឃើញលោក ប៉ាច-ឈឺន ឈរយ៉ាង សង្ហា គ្មានព្រឺរោមខ្លាចពួកបារាំងយង់ឃ្នងធ្វើបាបអ្វីឡើយ ។ មុនដំបូងលោកប៉ាច-